

Kerstin Kempker (szerk.): *Flucht in die Wirklichkeit. Das Berliner Weglaufhaus*

1998. Peter Lehmann Antipsychiatrieverlag, Berlin. 344 o. Ára: 34 DM, 32 sFr, 245 öS. ISBN 3-925931-13-9

Peter Lehmann-t több alkalommal meghallgathattam, mint a Bundesverband Psychiatrie-Erfahrener, vagy a WFMH-be is kooptált betegszervezeti képviselőt (a könyvből kitűnik, választott elnöke az Europäisches Netzwerk von Psychiatriebetroffenen nevű nemzetközi szervezetnek), többször is feltűnt szenvedélyes, de okos felszólalásával, és volt alkalmam már recenzálni egy saját kiadásában megjelent könyvét, a „Schöne Neue Psychiatrie” két kötetét, a *Szenvedélybetegségekben*. Ezért most éltem az alkalommal, hogy tájékoztattott két legújabb kiadványáról, ezeket meg is kértem recenzióra. Egyik könyv ez a kettő közül.

Igen érdekes könyv. Olyan házról van szó, amelyet egykori és mai betegek hoztak létre és működtetnek abból a célból, hogy – nyersen szólva – a pszichiátria elől elmenekülhessenek, ha nem akarnak kezelésbe maradni, vagy ha nem akarnak gyógyszer szedni. Ilyen ház számos országban működik, németországi létrehozásával évek óta próbálkoznak az ún. „Irren-Offensive” nevű polgári kezdeményezés és a krónikus betegeket tömörítő különböző más önszervező, érdekképviselő szervezetek, amelyeknek Lehmann általában aktív tagja (miután 1982-ben Hollandiában meglátogattak ilyen házat). Az alapításnak azonban

pénzügyi és adminisztratív akadályai voltak. Erről sokat ír a könyv, a betegképviseleti szervezetek szüntelen vitában vannak a pénzügyi támogatásért, végül, főleg az „AK § 72” rendelkezés meghozása óta vannak esélyeik, mivel ez a törvény a speciális ellátási szükségletek állami vagy hatósági teljesítését szabályozza. A lehetőség azonban csak a 90-es években jött meg, amikor a sok szimpatizáns illetve szervezeti tag közül valaki szerényen egy egymillió márkáról szóló csekket húzott elő a zsebéből és ajánlotta fel a „menedékház” (Weglaufhaus – : szabad fordítása: a menekülőház) alapításához. A névtelen adományozó dúsgazdag

család tagja (ugyancsak anonim beszámolója a kötet egyik megrázó része, mert a pénzt, a gazdagságot és az ahhoz fűződő mentalitásokat és életformamintákat nagyon elítéli és kórosnak tartja, s ezzel hozza összefüggésbe fia halálát, aki mint pszichiátriai beteg egy kórházban öngyilkosságot követett el).

A pénz segítségével létrehozták a „házat” Berlin egy előkelő negyedében, szép helyen, nagy kerttel, de igen nagy nehézségekkel, a környék lakóinak és a különféle hivataloknak rengeteg ellenállása mellett. Óriási vitákat folytattak, házirendről, a munkatársak képzéséről, a felelősségi viszonyokról stb. Ez a könyv legtanulságosabb része, ezek a, többnyire beteg, excentrikus, sok seb és trauma hatásait hordozó emberek és velük együtt dolgozó, „rendhagyó”, gyakran kikövetkeztethetően maguk is „érintett” szakemberek milyen alaposan és gondnal, felelősséggel dolgozták ki a működési rendszereket, a szolgáltatásokat, hogyan biztosítják, hogy a házirend kellően szabad, de mégis a szociális alkalmazkodást és együttélést fejlesztő legyen, hogyan biztosították, hogy minden „menekülő” minden problémájában tanácsot és segítséget kérhessen. Az egyik fő feladat a „menedékházban” a pszichofarma-

konok leállítására (erről kevés szó esik a könyvben, mert ez a másik kötet tárgya, – lásd a következő recenziót).

A kötet vagy harminc kisebb írásból áll, ezek között vannak beszámolók más országok hasonló intézményeiről, van statisztikai beszámoló (átlag 67 napot töltenek az ügyfelek a házban, a nők hosszabb ideig vannak ott, 98 napig átlagban, a férfiak 38 napig. Az éjjel-nappal üzemelő házban 1997-re a személyzetet is sikerült csökkenteni, mert a lakók egyfajta önkormányzatot illetve önsegítést valósítottak meg, és a ház kihasználása igen jónak mondható. A lakók sokat profitáltak, sokuk önállóvá vált).

Volt szuicídium is, néhány napos bennlakás után, de nyilvánvaló volt, hogy ez az előzetesen is több kísérleten átesett, igen hosszú idő óta beteg férfi már előbb elhatározta tettét, és a házban disszimulált, jó állapotot mutatott, barátokkal együtt járt ki stb. Őszinte, tiszta, felelősségvállaló leírást kapunk erről a kérdésről is, és a ház működésének egyik sarkalatos kérdése az öngyilkosság-megelőzés. Különösen, mivel szinte kivétel nélkül minden kliensük öngyilkossági kísérletek után és komoly öngyilkossági gondolatokkal került hozzájuk. A betegségtörténetek és élettörténetek meghatározó, kivétel nél-

kül sok sérelemmel, erőszak élményével, gyógyszer-mellékhatásokkal stb. éltek végig éveiket, míg a „Villa Stöckle” lakói lettek (a villát egy elhunyt betegtársról, Irina Stöckleről nevezték el).

A kötetről igen sokat lehetne írni. Őszinte, hiteles munka, amely felér bármely rangos „mainstream” intézmény beszámolójával (pl. halway house-okról, közösségi ellátásról stb. szólókkal) és ismét mutatja, hogy a pszichiátriai betegek sajátosan betegek, és a hagyományos kezelés nem mindig adekvát számukra, és kreativitásuk, autonómiájuk, öntevékenységük sokat segíthet rajtuk, fejlesztheti őket. A kitűnő kötetet minél több olyan szakembernek érdemes elolvasnia, aki pszichiátriai betegekkel foglalkozik, vagy azok körében kutatásokat végez. Mivel Lehmann kiadójának több kötetét már pszichiátriai intézmény illetve szakkönyvtár kapta (és a másik – alábbi – recenzált kötet is ilyen intézményhez került), ezt a kötetet a TÁRKI keretében működtetett Andorka-könyvtár részére adományozom, remélve, hogy így társadalomtudománnyal foglalkozók könnyebben olvashatják.

BUDA BÉLA dr.

SZENVEDÉLY- betegségek

alkohol
drog dohányzás
öngyilkosság
szexualitás
játék munka
hatalom

ADDICTOLOGIA HUNGARICA
A Magyar Addiktológiai Társaság Szakfolyóirata

VII. évfolyam, 1999. 3. szám